

ده گام اساسی در فرایند درس پژوهی

فرایند درس پژوهی چرخه ای است که امروزه در بیش تر کشورهای پیشرفته ی دنیا از استقبال ویژه ای برخوردار است. جهت سهولت بیش تر در درک و یادگیری این فرایند که در واقع یک برنامه ریزی بلند مدت و به نوعی سرمایه گذاری آموزشی محسوب می گردد مراحل آن در ده گام اساسی طرح گردیده است

گام اول: تشکیل گروه، تقسیم کار و مسؤولیت اعضای گروه

یک گروه ۵ نفره می تواند به شیوه ی زیر سازمان دهی شود:

(یک نفر مسؤول هماهنگی دو نفر مسؤول نوشتن طرح درس- دو نفر مسؤول اجرای طرح)

اعضای گروه باید علاوه بر مسؤولیت تعیین شده همگی در یک راستا و به طور مشترک در کلیه ی فعالیت ها نقش داشته باشند.

تعیین هدف پژوهش :گام دوم

به عنوان مثال : درگیر ساختن دانش آموزان در فرایند یاددهی – یادگیری و این که پیامورند آن چه را که می دانند چگونه در شرایط جدید به کار گیرند.

ملاک انتخاب هدف فوق بر اساس مواردی از قبیل :

- وجود مشکل در ارتباطات شفاهی دانش آموزان
- مشکل در به کار بستن دانسته ها
- ناتوانی در حل مسئله و ... می باشد.

تعیین ماده و موضوع درسی :گام سوم

موضوع باید به گونه ای انتخاب گردد که برای معلّم و دانش آموزان چالش برانگیز باشد و بتواند گروه درس پژوهی را به هدف بلند مدت تحقیق برساند. به عنوان مثال:

ماده ی درسی: ریاضی پایه ی چهارم

واحد: هندسه

موضوع درس: مساحت مثلث

انتخاب این موضوع گروه را در راه رسیدن به اهداف گام دوم یاری می رساند.

تدوین طرح درس اولیّه توسط اعضای گروه :گام چهارم

هدف کلی موضوع درسی: توانایی محاسبه ی مساحت مثلث.

اهداف ورودی: ۱- قاعده، ارتفاع و واحد مساحت را بشناسد و ...

اهداف جزئی و رفتاری- دانش آموز بتواند:

- نظر خود را در خصوص نحوه ی محاسبه ی مساحت مثلث بیان کند.
- مساحت باعجه ی مثلث شکلی را به دست آورد و ...

سایر مراحل طرح درس مانند انتخاب روش ها و وسایل، فعالیت های تدریس، ارزشیابی ها و فعالیت های مکمل و فوق برنامه بر اساس طرح درس های معمول تدوین می گردد.

گام پنجم : اجرای اولین تدریس

در این مرحله سناریوی نوشته شده (مساحت مثلث) توسط یکی از اعضای گروه درس پژوهی به گروهی از دانش آموزان تدریس می گردد. در ضمن تدریس، سایر اعضای گروه و ناظران از نکات مثبت و منفی تدریس، عکس العمل های دانش آموزان، سوالات آنان و ... یادداشت بر می دارند. ناظران و اعضای گروه بایستی در نکته برداری، چارچوب معینی را لحاظ نمایند. (تمرکز روی میزان فعالیت های دانش آموزان، اثربخشی روش ها، ابزار تدریس و ...)

گام هشتم : گزارش نویسی و نقد و بررسی اولین تدریس

در این مرحله هنگام تدریس مساحت مثلث ناظران باید به مواردی مانند :

تسلط معلم بر تدریس ؛ میزان توانایی دانش آموزان در کاربرد وسایل اندازه گیری واحد مساحت ؛ کارآمدی روش های تدریس و شیوه های ارزشیابی ؛ استنباط دانش آموزان از موضوع یادگیری و... توجه و بر این اساس گزارش اولیه را تهیه نمایند.

در پایان تدریس، حتی الامکان جلسه ی تهیه ی گزارش در همان محل انجام شود و از نظرات خود معلم مجری و دانش آموزان نیز استفاده گردد. در خاتمه مفسر نهایی جمع بندی را انجام می دهد.

گام هفتم : بازنگری مجدد طرح درس

در این مرحله گروه درس پژوهی **چهار گام** اساسی پیش رو دارد:

۱- **جمع آوری و بازبینی اطلاعات** مانند یادداشت ها، مشاهدات اعضای گروه و ناظران، کار دانش آموزان، فیلم تدریس و ...

۲- **تجزیه و تحلیل داده ها** (شواهدی که میزان برآورده شدن اهداف توسط دانش آموزان را نشان می دهد).

۳- **شناسایی تغییرات مورد نیاز** (چه تغییراتی و چگونه انجام شود تا گروه را به تحقق هدف پژوهش برساند).

۴- **اصلاح طرح درس** : فرد مسئول باید کلیه ی نکاتی را که نیاز به تغییر دارد به صورت برجسته در طرح درس گنجانده و به اطلاع اعضا برساند تا در نهایت طرح درس نهایی تدوین و آماده ی اجرای مجدد شود .

گام هشتم: تدریس دوم و تمرکز بر تهیه ی گزارش مجدد

در این مرحله یکی دیگر از اعضای گروه یا همان معلم قبلی ، طرح درس اصلاح شده را به گروه دیگری از دانش آموزان تدریس می نماید. ناظران باید تفاوت یادگیری دانش آموزان را در دو تدریس اجرا شده بررسی و درباره ی دلایل این تفاوت ها بحث نمایند

گزارش نویسی و نقد و بررسی تدریس دوم :گام نهم

در این مرحله علاوه بر فرایند گزارش گیری مانند اولین تدریس، تفاوت میزان درک و یادگیری دانش آموزان، دسترسی مطلوب به اهداف درس و اثربخشی تدریس در تحقق این اهداف نیز مورد ارزیابی قرار می گیرد.

گام دهم: بازتاب و پیامدهای تدریس

مرحله ی نهایی در فرایند درس پژوهی ایجاد گزارشی از ۹ گام قبلی است که می تواند داستان یک چرخه ی درس پژوهی را به صورت توصیفی بیان نماید.

این داستان می تواند شواهد بررسی شده را مستند سازی نموده و دانش حرفه ای کسب شده توسط گروه را در عمل شرح دهد.

امیدوارم مفید بوده باشد.